

Nou impuls a la transformació educativa per una educació més inclusiva, equitativa i per millorar el sistema educatiu

- El Pla d'accions per a la transformació educativa a Barcelona alinea les principals accions impulsades pel Consorci d'Educació per possibilitar una transformació educativa prou inclusiva i equitativa com per garantir que tots els nens i les nenes assoleixin un nivell excel·lent de competències bàsiques al final de l'etapa obligatòria
- Representa un pas endavant respecte a la iniciativa Xarxes per al canvi i conflueix amb els objectius de transformació educativa que planteja l'Agenda 2030 de Nacions Unides
- Es tracta d'una iniciativa a deu anys vista, pensada de forma dinàmica i col·laborativa amb una Taula de seguiment plural que reajustarà les propostes avaluant l'impacte i les necessitats detectades

Barcelona, 12 de novembre de 2021

El Consorci d'Educació de Barcelona aglutina en el Pla d'accions totes aquelles mesures orientades a la transformació educativa a la ciutat, un pla amb el que reafirma el propòsit que el va moure l'any 2017 a posar en marxa el programa Xarxes per al canvi per tal d'aconseguir l'equivalència en qualitat de tots els centres educatius de la ciutat. Es tracta d'un pla dinàmic, que suma esforços en el treball conjunt amb l'Ajuntament de Barcelona i el Departament d'Educació, amb la comunitat educativa i el món acadèmic, per tal que pugui incrementar accions a mesura que es determini l'impacte de les que es duen a terme o es detectin noves necessitats.

La iniciativa representa un pas endavant respecte el programa Xarxes per al Canvi, que durant 5 anys (2017-2021) ha estat el punt de partida per a la transformació educativa a la ciutat amb vocació de canvi sistèmic. Un cop assolida la presa de consciència d'un canvi de model educatiu més personalitzat, més inclusiu i més competencial, ara cal passar a l'acció i alinear estratègicament tots els recursos de suport (programes, serveis, projectes) en un sol focus: la millora de la qualitat de la xarxa educativa de la ciutat.

A més, el *Pla d'accions per a la transformació educativa* també es sosté en les millores en termes d'equitat que s'han assolit amb el Pla de xoc contra la segregació escolar i per a la igualtat d'oportunitats educatives. Sabem que només si comptem amb unes escoles i instituts amb una composició social més heterogènia en què la diversitat de referents de tots els nois i les noies sigui present a totes les aules, serà possible assolir totes les competències bàsiques que desplega el currículum.

Per tal de valorar el treball dut a terme i assentar les bases del nou Pla, el setembre passat es va fer una jornada de treball amb els i les professionals de centres educatius, dels serveis centrals i els serveis educatius, Ajuntament i Departament d'Educació, les entitats que van formar part de Xarxes per al canvi i d'altres entitats rellevants en el món educatiu, universitats i experts. A la jornada es va veure tant l'oportunitat i la necessitat d'impulsar amb més força aquest canvi, com el fre i l'impacte que havia tingut la pandèmia. Per això, pren encara més rellevància l'Objectiu de Desenvolupament Sostenible 4 de Nacions Unides: garantir una educació de qualitat, inclusiva i equitativa, i promoure oportunitats d'aprenentatge al llarg de la vida per a tothom.

El Pla d'accions per a la transformació educativa a Barcelona apunta a aquest objectiu col·lectiu, la necessitat d'una educació que sensibilitzi i capaciti tot l'alumnat per desenvolupar el seu projecte de vida amb dignitat i amb sentit i per respondre als reptes del món en què vivim.

Les 8 palanques per a la transformació educativa a Barcelona

El Pla d'accions per a la transformació educativa a Barcelona contempla 8 palanques que s'articularen per generar sinergies entre elles, i que seran supervisades tant pels òrgans del Consorci d'Educació com per la Taula de seguiment amb experts que permetrà compartir, contrastar i avaluar conjuntament amb l'administració les accions dutes a terme i incorporant-ne de noves quan es detectin noves necessitats.

1. La plena capacitació d'equips directius i docents: xarxes d'aprenentatge, mentories i propostes formatives

Aquesta s'ha articulada fins ara a través del programa Xarxes per al canvi (24 xarxes territorials, 284 centres, 1.500 docents d'equips impulsors i 7.200 docents) i el programa Eines per al canvi, que treballa en l'actualització del projecte educatiu dels centres participants amb l'acompanyament professional i la dotació dels recursos i les eines necessàries per impulsar processos de transformació educativa (amb 73 centres participants).

Els segueixen d'altres programes com la Xarxa de competències bàsiques, que promou la formació i desenvolupament professional docent basat en l'aprenentatge entre iguals i en xarxa (amb 22 centres); el Laboratori de Transformació Educativa, que impulsa iniciatives de col·laboració, de coresponsabilització i de treball conjunt entre els diferents agents i actors educatius (amb 17 centres); i els programes Tàndem, d'acompanyament i empoderament educatiu a infants i les seves famílies per promoure l'èxit escolar (15 centres), i Magnet, que permet introduir canvis metodològics que permetin millorar les situacions d'aprenentatge i afavorir a l'èxit escolar (12 centres).

2. L'adequació dels equipaments educatius per a la transformació educativa

L'arquitectura i la construcció són elements fonamentals per impulsar aquesta transformació. Disposar d'uns espais arquitectònicament atractius i confortables, també amb les prestacions tècniques exigibles, millora la seva predisposició per a l'aprenentatge. Actualment sabem més sobre com aprenem les persones i, de la mateixa manera que la pràctica ajuda a millorar l'aprenentatge, la millora dels espais també hi té un paper rellevant.

En aquest sentit en els darrers 4 anys s'han fet transformacions integrals en tres escoles i tres instituts escola i s'han iniciat 2 nous projectes, comptant amb una inversió molt

important en els centres dels territoris d'atenció social prioritària del Pla de Barris. S'ha actuat a diferents nivells en la millora de totes les escoles de la ciutat amb una inversió mitjana anual de 25 milions d'euros per a que els equipaments educatius estiguin al servei del projecte. El curs passat es va iniciar la renovació del mobiliari d'educació infantil en tots els centres públics.

S'han ampliat els espais d'ús educatiu amb el programa Ampliem les escoles, utilitzant 49 equipaments i 253 espais exteriors de proximitat. El programa Protegim les escoles ha actuat en 44 centres.

3. L'acceleració digital

El Pla d'educació digital de Catalunya del Departament d'Educació té com objectiu contribuir al desenvolupament de les competències digitals que els ciutadans i les ciutadanes necessiten per viure i treballar en una societat caracteritzada per les transformacions i els canvis accelerats derivats de les mateixes tecnologies. Pretén millorar la competència digital de l'alumnat, el professorat i els centres educatius en el marc de la transformació educativa. El curs passat es va dotar els centres públics de més de 25.000 ordinadors per a l'alumnat (3r, 4t d'ESO, 1r, 2n batxillerat) i 8.872 ordinadors per als docents de primària i secundària. En total, 70 centres de primària i secundària amb la xarxa transformada en un procés en què han participat 10 mentors digitals en l'assessorament i acompanyament als centres i docents.

4. Programes innovadors per l'aprenentatge competencial connectat amb l'entorn

En els darrers anys el Consorci d'Educació ha desplegat una estratègia per a captar les oportunitats educatives que institucions i entitats ciutadanes ofereixen a les escoles per dotar-les d'una estructura i d'un sentit d'acord als propòsits de transformació i millora. La Convocatòria unificada de programes ofereix més de 80 propostes que contribueixen a desenvolupar tots els elements del currículum, des dels continguts (allò que aprenem), a les competències (per a què serveix allò que he après), la metodologia (com s'aprèn millor) i l'avaluació (com sabem que ho ha après). L'oferta de programes abasta els següents àmbits clau:

Recerca ciència i tecnologia

Accions que fomenten les vocacions científiques, la recerca i l'apropament a les STEAM posant a l'alumnat com a centre de l'aprenentatge. La majoria dels programes compten amb suport de persones expertes que afavoreixen el modelatge i la connexió amb els contextos de recerca reals. Es fa l'acompanyament als centres que tenen com a eix singular les STEAM, entre els que destaca el nou Institut Angeleta Ferrer que neix com a centre formador STEAM, en aliança amb el Barcelona Institute of Science and Technology (BIST).

Dins d'aquest àmbit s'inclouen les propostes de sostenibilitat i medi ambient que compten amb la llarga tradició del programa municipal Escoles + sostenibles i de tots els programes de ciència ciutadana i ecologia urbana, que permeten treballar al voltant del canvi climàtic a partir de dades reals.

Arts i creativitat

Programes que possibiliten obrir mirades a través de diferents llenguatges artístics, compartir projectes de creació contemporània amb artistes en el marc del que es desplega en la mesura Cap a una política pública de Cultura i Educació, d'abril 2019, de

l'Ajuntament de Barcelona. També inclou programes que promouen el coneixement i el vincle amb l'entorn, la cultura i la història, a través de la participació en projectes educatius en aliança amb institucions, equipaments culturals i entitats expertes.

Des del Consorci d'Educació es compta amb el Centre de Recursos Pedagògics (CRP) de Sant Andreu, com a centre de recursos especialitzat en l'àmbit artístic a nivell de ciutat.

La llengua i plurilingüisme

Aquest àmbit promou i dinamitza el treball de les llengües, des d'una perspectiva integral connectada amb la cultura i el món, en col·laboració amb institucions, equipaments i entitats de la ciutat. Aquest àmbit inclou les accions pertinents en relació al Pla de Promoció de la Llengua Catalana als centres educatius.

Valors i ciutadania

Accions que enforteixen l'eix de la convivència, la participació i la democràcia als centres educatius promovent la reflexió sobre els drets, la igualtat i la diversitat, la perspectiva de gènere, la participació, la cultura de pau o el pensament crític. Es promouen propostes que emmarquen els centres educatius com a espais de ciutadania, per a contribuir a repensar un món més just i respectuós. L'àmbit també incorpora propostes amb projectes d'aprenentatge servei. Des del Consorci d'Educació es compta amb el CRP de Les Corts, com a centre de recursos especialitzat en l'àmbit de Ciutadania i valors a nivell de ciutat.

Dins d'aquest àmbit s'inclouen programes de memòria, coneixement de la ciutat i del patrimoni i projectes d'emprenedoria i economia social.

Salut i qualitat de vida

Aquest àmbit incorpora diferents programes vinculats a la salut física, emocional i mental. La salut com a component essencial per a garantir un bon aprenentatge i promoure persones que es cuiden i tenen cura dels altres i de l'entorn. En aquest marc s'ha elaborat el Mapa de serveis i recursos de salut mental de Barcelona, que s'ha posat a disposició de la comunitat educativa.

Tots aquests programes es poden trobar a la Convocatòria unificada de programes, en la que han participat 326 centres.

5. L'equitat educativa

Tal com acabem de destacar, l'equitat és condició per a la innovació, o, el que és el mateix, la segregació és una barrera per a l'excel·lència dels sistemes educatius. Per aquest motiu les polítiques d'igualtat d'oportunitats educatives són també palanques estratègiques per a la transformació i la millora de la xarxa educativa.

Des de l'aplicació del Pla de xoc contra la segregació escolar el curs 2018-2019 s'ha millorat la detecció de l'alumnat en situació de vulnerabilitat social passant del 3,7% en el 2018, al 14,1% en el 2021. Pel que fa a la distribució equilibrada de l'alumnat vulnerable a P3 ja tenim un 79% de zones educatives on centres públics i concertats escolaritzen equitativament, i 59% zones a l'ESO.

Tanmateix s'ha avançat garantint prestacions directes a l'alumnat en situació de

vulnerabilitat progressivament per cursos i actualment s'arriba de P3 a P5 i de 1r a 3r ESO, és a dir, 6 dels 13 cursos, amb 9.342 alumnes que han gaudit de gratuïtat total tant si anaven en centres públics com concertats; i, a més, han estat un total de 36.543 alumnes els que han rebut la beca de menjador tant a escoles com a instituts, ja que s'ha promogut la reactivació del servei de menjador també a ESO.

Per avançar en l'equitat també s'ha contribuït des del Pla de millora d'oportunitats educatives (PMOE) del Departament d'Educació, que ha dotat de recursos extraordinaris a 83 centres educatius i des del Pla de Barris de l'Ajuntament de Barcelona en 65 centres.

6. L'impuls a l'educació inclusiva

El pas d'una escola inclusiva a un sistema realment inclusiu passa per adaptar les metodologies, però també per ajustar els recursos a cada necessitat. La situació ideal contempla que hi ha una escola per a tothom i en la que cada infant troba el seu projecte personalitzat. Per arribar a aquest punt, la clau ha estat la millora de la detecció de necessitats derivades d'una discapacitat física, intel·lectual o sensorial, trastorns de l'espectre autista, trastorns mentals o trastorns greus de conducta i l'escolarització, la millora de l'orientació psicopedagògica i la coordinació estreta amb serveis socials i de salut.

L'escolarització haurà de procurar la plaça escolar que millor doni resposta a les necessitats de cada alumne, ja sigui en centre ordinari, en Suport Intensiu d'Escolarització Inclusiva (SIEI) i en centres d'educació especial. En aquest sentit, el 72% de l'alumnat amb Necessitats Educatives Específiques (NEE) A per discapacitat està escolaritzat en centres ordinaris, el 16% en SIEI i el 28% en centres d'educació especial. El nombre de SIEI s'ha doblat des del curs 2018-2019 passant de 57 a 109 el curs actual.

7. Equips més adaptats als projectes educatius i la incorporació de nous perfils socioeducatius

El capital humà és l'actiu principal per a la millora educativa, per això juntament als programes de suport i capacitació ha estat fonamental l'aplicació en la confecció de les plantilles docents, dels perfils estructurals ajustats al projecte de cada centre. Des del curs 2017-2018 ha crescut en un 214% els llocs específics en perfils professionals adaptats al projecte educatiu de centre (1.696 llocs).

D'altra banda, en els centres de zones amb més alumnat en situació de vulnerabilitat, la incorporació progressiva de figures com el tècnic d'integració social (amb 69 TIS), l'educador social (41 professionals) vinculat als equips de serveis socials i a la xarxa d'infància del territori i els especialistes en educació emocional han permès transitar de l'equip docent a l'equip educatiu, incorporant noves visions des de la perspectiva i el benestar integral d'infants i adolescents i alhora promovent un acompanyament a les famílies i una visió més comunitària de l'escola.

8. L'entorn i les activitats extraescolars

Amb programes que ajuden a millorar les competències lingüístiques en anglès com l'Speak Up (32 centres), d'altres que milloren els aprenentatges en activitats conjuntes amb les famílies com el Tangram (15 centres), i la continuïtat del programa Èxit d'acompanyament educatiu.

S'avança amb col·laboració i sinergies amb diferents programes d'àmbit municipal com les activitats extraescolar esportives, la campanya de vacances d'estiu i el patis escolars oberts.

Focalització a l'educació secundària obligatòria

La secundària obligatòria és una etapa especialment sensible en la que l'orientació educativa i una bona vinculació amb l'escola serà fonamental per a garantir la continuïtat dels aprenentatges també més enllà dels 16 anys.

Els principis de la transformació educativa i aquest Pla d'accions s'orienten a l'assoliment d'una educació competencial, connectada amb la realitat, en què es mobilitzin les capacitats de treball en equip i la creativitat; i en què les experiències ajudin l'empoderament dels nois i les noies i la seva autonomia i consciència que el que aprenen té un sentit per a la vida. Tot plegat obliga als docents a repensar la seva tasca, els models d'avaluació, l'acció tutorial, l'acompanyament emocional, les propostes didàctiques, les metodologies i la pròpia organització del centre al servei de l'aprenentatge. En la majoria dels instituts on els equips són nombrosos, en què la fragmentació entre departaments és gran i les dinàmiques de treball sovint són estressants, és important obrir espais de reflexió i estendre les bones pràctiques a tota l'organització. Els programes que el Consorci posa a disposició dels centres van en aquesta línia.

En resum, es treballarà amb les escoles i els instituts perquè tot l'alumnat, sense excepció, tingui aprenentatges més profunds i més duradors, que li permetin desenvolupar projectes de vida dignes i contribuir a la societat transformant-la, donant resposta als reptes col·lectius. Qualitat, inclusió i equitat han de ser un mateix horitzó.